

SAKSPROTOKOLL

Karlsenutvalget - fagopplæring for framtida, høring

Behandlet av	Møtedato	Saknr
Fylkesutvalget	20.01.2009	19/2009

Saksbehandler: Marit Heggeriset

Arkivsak: 200710434

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 20.01.2009 sak 19/2009

Protokoll

Følgende forslag ble fremmet:

1. DNA,SV,SP v/Karianne Tung(DNA):

Fylkesutvalget vedtar følgende høringssvar på Karlsenutvalgets innstilling.

1. Bedre gjennomføring

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke forslaget om økonomiske insentiver for å bedre gjennomføringsgraden.
- B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke innføring av forpliktende veiledninger for yrkesretting. Valg av undervisningsmetode bør være den profesjonelle lærers frihet.
- C. Sør-Trøndelag fylkeskommune er positiv til arbeid som gjøres for å øke rekrutteringen til områder med behov for faglært arbeidskraft. Økt rekruttering til helse- og sosialfagene er et ansvar som krever en helhetlig innsats fra staten, fylkeskommunen og kommunene som lærebedrift/arbeidsgiver. Sør-Trøndelag fylkeskommune er imidlertid skeptisk til statlige føringer om elevkapasiteten på enkelte utdanningsprogram og overprøving av fylkeskommunens skjønn om vurdering av behovet for elevplasser innen det enkelte utdanningstilbud.
- D. Sør-Trøndelag fylkeskommune ønsker at lærlingetilskuddet justeres slik at det følger kostnaden for elever på yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående skole.
- E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om ekstra tilskudd for elever med særskilte behov. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener imidlertid at dagens ordning med vurdering av ekstra tilskudd først etter inngått lærekontrakt, er en ordning som ikke er fullgod, og det bør derfor utformes ordninger som gir en større forutsigbarhet for lærebedriftene.
- F. Sør-Trøndelag fylkeskommune i tvil om en dobling av tiden til vg3 i skole alene vil bedre gjennomføringsgraden. Opplæringen i skole må i tilfelle være praksisnær og samarbeidet mellom lærebedrifter eller eventuelt andre bedrifter bør styrkes. Sør-Trøndelag fylkeskommune forutsetter at dersom vg3 utvides til et 2-årig løp så må elevenes mulighet til studiefinansiering følges opp av lånekassen.
- G. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om bedre rådgiving og en dobling av rådgivingsressursen. Måten rådgivingstjenesten organiseres på, bør være en lokal prioritering.

- H. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunene i samarbeid med universitet/høgskole, partene og NAV har gode muligheter til å finne en løsning og ser ikke behov for å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning.
2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter tiltak for å styrke og rendyrke fagskoleutdanningen. En forutsetning er at dette blir tilbud knyttet til det offentlige utdanningssystemet og at det ses i sammenheng med overgang mellom videregående skole og universitet/høgskole.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt finansiering av fagskoletilbudet. Fagskoletilbudene må finansieres som en del av det offentlig utdanningstilbudet.
 3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser Y-veien som en ordning hvor den enkelte profesjonsutdanning selv har kvalitetssikret forkunnskapene til kommende studenter og støtter derfor forslaget.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering ved inntak til høyere utdanning.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune synes det er noe uklart hva Karlsenutvalget mener med at alle skal være generelt studieforberedt. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener prinsipielt at kravet til fremtidens studenter ikke må forringes og at utdanningsprogrammene som gjør elever studieforberedt eller studiespesialisert fortsatt er best egnet til å gjøre elevene forberedt på studenttilværelsen.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter lovfesting av retten til å ta kurs i fellesfag etter fag- svenneprøve. Etter Sør-Trøndelag fylkeskommunes skjønn vil dette motivere flere til å inngå lærekontrakt og fullføre yrkesutdannelsen før et eventuelt påbyggingskurs.
 4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å innføre motivasjonsordninger for å få flere voksne med yrkeskompetanse. Slike ordninger bør styrkes lokalt.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser at ordningene gjennom Lånekassen kanskje ikke er tilpasset voksnes livssituasjon godt nok. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at voksnes livsopphold bør vurderes nærmere for at flere voksne skal motiveres for å ta utdanning.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune vil peke på arbeidet som VOX har koordinert på feltet gjennom flere år, og at dette videreføres
 5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter innføring av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter arbeidet med å sikre en bedre kvalitet i fagopplæringa, og vil her særlig støtte de fem siste forslagene i innstillingen. Tilsyn og Fylkesmannenes rolle er av avgjørende betydning for rettsikkerheten rundt denne opplæringen her i landet. Et kvalitetssikringssystem og momenter rundt kvalitetsutvikling vil være en gjennomgående faktor for ei fagopplæring for framtida, og at man da foreslår å satse på kvalitetsutviklingsverktøy på områdene læringsutbytte, samarbeid mellom skole og lærebedrift, undervisning i fellesfagene på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, lærer- og instruktørkompetanse, elev-

og lærlingvurdering og læringsmiljø vil nok treffe de sentrale oppgavene for opplæringa.

6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram. For å sikre kvalifiserte yrkesfaglærere i fremtiden er det viktig at utdanningen kan tas både på heltid og deltid, slik at studier kan kombineres med jobb.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunens ansvar for å tilby kompetanseutvikling for lærere allerede er ivaretatt på en god måte gjennom Opplæringslovas § 10-8.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å styrke kravene til instruktørens kompetanse i lærebedriftene.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at utdanningsfinansiering er statens ansvar. Andre og mer spesielle kompetansehevingstiltak avtales gjennom tarifforhandlinger.
 - E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om hospitering av personale i skole og arbeidsliv. Felles møtearenaer og nettverksbygging på flere plan er et viktig satsingsområde for kompetanseheving i Kunnskapsløftet.
7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener det er svært viktig med proaktiv, systematisk og målrettet forskning på fag- og yrkesopplæring for å få mer kunnskap om årsakssammenhenger og konsekvenser knyttet til bedre gjennomføring i videregående opplæring. Sør-Trøndelag fylkeskommune kan allikevel ikke finne grunnlag for at det etableres nye egne sentre for dedikert forskning.
8. Mer internasjonalisering
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om styrket norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt satsing på tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører.

Sør-Trøndelag Fylkeskommune forutsetter at forslagene som innebærer økt bruk av økonomiske ressurser dekkes av staten i sin helhet, og gjennomføres med økte rammer der hvor oppgavene tilligger fylkeskommunen

2. Morten Ellefsen(FRP):

1. A:

Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økonomiske insentiver om å bedre gjennomføringsgraden.

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslag 1 med unntak av punkt 1A ble forslag 1 enstemmig vedtatt.

Ved alternativ votering mellom punkt 1A i forslag 1 og forslag 2 ble forslag 1 vedtatt mot 2 stemmer(H,FRP).

Vedtak

Fylkesutvalget vedtar følgende høringssvar på Karlsenutvalgets innstilling.

1. Bedre gjennomføring
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke forslaget om økonomiske insentiver for å bedre gjennomføringsgraden.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke innføring av forpliktende veiledninger for yrkesretting. Valg av undervisningsmetode bør være den profesjonelle lærers frihet.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune er positiv til arbeid som gjøres for å øke rekrutteringen til områder med behov for faglært arbeidskraft. Økt rekruttering til helse- og sosialfagene er et ansvar som krever en helhetlig innsats fra staten, fylkeskommunen og kommunene som lærebedrift/arbeidsgiver. Sør-Trøndelag fylkeskommune er imidlertid skeptisk til statlige føringer om elevkapasiteten på enkelte utdanningsprogram og overprøving av fylkeskommunens skjønn om vurdering av behovet for elevplasser innen det enkelte utdanningstilbud.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune ønsker at lærlingetilskuddet justeres slik at det følger kostnaden for elever på yrkesfaglig utdanningsprogram i videregående skole.
 - E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om ekstra tilskudd for elever med særskilte behov. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener imidlertid at dagens ordning med vurdering av ekstra tilskudd først etter inngått lærekontrakt, er en ordning som ikke er fullgod, og det bør derfor utformes ordninger som gir en større forutsigbarhet for lærebedriftene.
 - F. Sør-Trøndelag fylkeskommune i tvil om en dobling av tiden til vg3 i skole alene vil bedre gjennomføringsgraden. Opplæringen i skole må i tilfelle være praksisnær og samarbeidet mellom lærebedrifter eller eventuelt andre bedrifter bør styrkes. Sør-Trøndelag fylkeskommune forutsetter at dersom vg3 utvides til et 2-årig løp så må elevenes mulighet til studiefinansiering følges opp av lånekassen.
 - G. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om bedre rådgiving og en dobling av rådgivingsressursen. Måten rådgivingstjenesten organiseres på, bør være en lokal prioritering.
 - H. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunene i samarbeid med universitet/høgskole, partene og NAV har gode muligheter til å finne en løsning og ser ikke behov for å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning.
2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karriérevei for fagarbeidere
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter tiltak for å styrke og rendyrke fagskoleutdanningen. En forutsetning er at dette blir tilbud knyttet til det offentlige utdanningssystemet og at det ses i sammenheng med overgang mellom videregående skole og universitet/høgskole.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt finansiering av fagskoletilbudet. Fagskoletilbudene må finansieres som en del av det offentlig utdanningstilbudet.
3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser Y-veien som en ordning hvor den enkelte profesjonsutdanning selv har kvalitetssikret forkunnskapene til kommende studenter og støtter derfor forslaget.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering ved inntak til høyere utdanning.

- C. Sør-Trøndelag fylkeskommune synes det er noe uklart hva Karlsenutvalget mener med at alle skal være generelt studieforberedt. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener prinsipielt at kravet til fremtidens studenter ikke må forringes og at utdanningsprogrammene som gjør elever studieforberedt eller studiespesialisert fortsatt er best egnet til å gjøre elevene forberedt på studenttilværelsen.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter lovfesting av retten til å ta kurs i fellesfag etter fag- svenneprøve. Etter Sør-Trøndelag fylkeskommunes skjønn vil dette motivere flere til å inngå lærekontrakt og fullføre yrkesutdannelsen før et eventuelt påbyggingskurs.
4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse
- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å innføre motivasjonsordninger for å få flere voksne med yrkeskompetanse. Slike ordninger bør styrkes lokalt.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser at ordningene gjennom Lånekassen kanskje ikke er tilpasset voksnes livssituasjon godt nok. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at voksnes livsopphold bør vurderes nærmere for at flere voksne skal motiveres for å ta utdanning.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune vil peke på arbeidet som VOX har koordinert på feltet gjennom flere år, og at dette videreføres
5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen
- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter innføring av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter arbeidet med å sikre en bedre kvalitet i fagopplæringa, og vil her særlig støtte de fem siste forslagene i innstillingen. Tilsyn og Fylkesmannenes rolle er av avgjørende betydning for rettsikkerheten rundt denne opplæringen her i landet. Et kvalitetssikringssystem og momenter rundt kvalitetsutvikling vil være en gjennomgående faktor for ei fagopplæring for framtida, og at man da foreslår å satse på kvalitetsutviklingsverktøy på områdene læringsutbytte, samarbeid mellom skole og lærebedrift, undervisning i fellesfagene på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, lærer- og instruktørkompetanse, elev- og lærlingvurdering og læringsmiljø vil nok treffe de sentrale oppgavene for opplæringa.
6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere
- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram. For å sikre kvalifiserte yrkesfaglærere i fremtiden er det viktig at utdanningen kan tas både på heltid og deltid, slik at studier kan kombineres med jobb.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunens ansvar for å tilby kompetanseutvikling for lærere allerede er ivaretatt på en god måte gjennom Opplæringslovas § 10-8.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å styrke kravene til instruktørens kompetanse i lærebedriftene.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at utdanningsfinansiering er statens ansvar. Andre og mer spesielle kompetansehevingstiltak avtales gjennom tarifforhandlinger.
 - E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om hospitering av personale i skole og arbeidsliv. Felles møtearenaer og nettverksbygging på flere plan er et viktig satsingsområde for kompetanseheving i Kunnskapsløftet.
7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener det er svært viktig med proaktiv, systematisk og målrettet forskning på fag- og yrkesopplæring for å få mer kunnskap om årsakssammenhenger og konsekvenser knyttet til bedre gjennomføring i videregående opplæring. Sør-Trøndelag fylkeskommune kan allikevel ikke finne grunnlag for at det etableres nye egne sentre for dedikert forskning.
8. Mer internasjonalisering
- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om styrket norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt satsing på tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører.

Sør-Trøndelag Fylkeskommune forutsetter at forslagene som innebærer økt bruk av økonomiske ressurser dekkes av staten i sin helhet, og gjennomføres med økte rammer der hvor oppgavene tilligger fylkeskommunen

Saksutredning: Karlsenutvalget - fagopplæring for framtida, høring

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING

Fylkesutvalget slutter seg til vurderingene i saksutredningen og fylkesrådmannens konklusjon.

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

Vedlegg som følger saken

- Elarknr 200824708 – dok 1: Høringsbrev av 27.10.08 fra Kunnskapsdepartementet

BAKGRUNN

Sør-Trøndelag fylkeskommune har i brev av 27.10.2008 fått til høring innstillingen til utvalget for fag-/og yrkesopplæringen NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida. Fristen for å uttale seg er satt til 27.01.2009.

NOU 2008:18 kan finnes på følgende internettadresse:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/NOUer/2008/nou-2008-18.html?id=531933>

Kunnskapsdepartementet inviterer fylkeskommunen til å gi kommentarer på alle de 81 forslagene som Karlsenutvalget har kommet med. I denne saksutredningen har fylkesrådmannen valgt å konsentrere seg om de punktene som er spesielt angitt i høringsbrevets punkt b).

FAKTISKE OPPLYSNINGER

Norge vil stå overfor en rekke utfordringer knyttet til fremtidige endringer i arbeidsmarkedet. Teknologisk utvikling, mobilitet, demografiske endringer og økende krav til kompetanse er bare noen av de utfordringene en god fag- og yrkesopplæring må forholde seg til.

I tillegg vil de store nasjonale og internasjonale miljøutfordringene kreve ny kompetanse og endringsvilje. Det flerkulturelle Norge må også gis gode forutsetninger slik at vi får et best mulig inkluderende utdannings- og arbeidsliv.

Med bakgrunn i disse utfordringene for den norske fag- og yrkesopplæringen nedsatte Regjeringen den 29. juni 2007 et bredt sammensatt utvalg med representanter fra både nasjonale og internasjonale forskermiljøer, partene i arbeidslivet, privat og offentlig sektor. Utvalget fikk i oppgave å analysere endringer og utvikling på en rekke felt som har betydning for fag- og yrkesopplæringen, og foreslå tiltak knyttet til hvordan man best mulig møter denne utviklingen. Utvalget ble også bedt om å orientere seg om internasjonale prosesser.

Karlsenutvalget leverte sin innstilling 13.10.2008 i form av NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida. Utvalget har foretatt en bred gjennomgang av dagens fagopplæring og utviklingstrekk i samfunnet som påvirker arbeidslivets fremtidige behov for kompetanse. Utvalget foreslår i sin innstilling en rekke konkrete tiltak for å bedre gjennomføringen og styrke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen. Forslagene i innstillingen vil få særlig betydning for videregående opplæring og overganger mellom forskjellige skoleslag og samarbeid mellom ulike forvaltningsnivå.

Departementet vil følge opp utvalgets utredning gjennom en egen Stortingsmelding som legges frem våren 2009. NOU'en og høringsuttalelsene vil inngå som en del av grunnlaget for den varslede stortingsmeldingen.

Sør-Trøndelag fylkeskommune er bedt om å gi en vurdering på følgende områder:

1. Bedre gjennomføring i videregående opplæring
2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere
3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning
4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse
5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen
6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere
7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen
8. Mer internasjonalisering

Yrkesopplæringsnemnda behandlet Karlsenutvalgets utredning i sitt møte 7.1.2009. På de fleste punktene støtter Yrkesopplæringsnemnda de hørings svar som Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler. På de punktene der Yrkesopplæringsnemndas syn avviker fra fylkeskommunens anbefaling er dette tatt inn i den helhetlige drøftingen.

HELHETLIG DRØFTING

Fylkesrådmannen anser at alle disse områdene er av betydning for fylkeskommunen som ansvarlig for den videregående opplæringen og som arbeidsgiver. I vurderingene nedenfor vil fylkesrådmannen belyse nærmere Karlsenutvalgets forslag til tiltak. Områdene drøftes hver for seg med den nummereringen som er angitt ovenfor.

Fylkesrådmannen har i drøftingen angitt kommentarer gitt av Yrkesopplæringsnemnda der hvor nemnda har en annen mening i saken.

1. Bedre gjennomføring i videregående opplæring

Området som omhandler bedre gjennomføring er behandlet i utredningens avsnitt 6.3.

Andelen av elever og lærlinger som ikke fullfører og består videregående opplæring er forholdsvis stor. Karlsenutvalget mener at det er behov for å se på tiltak og insentiver for å øke andelen som gjennomfører videregående opplæring.

På ungdomstrinnet er faget utdanningsvalg innført og på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene er faget prosjekt til fordypning en del av fag- og timefordelingen på vg1 og vg2. Hensikten med begge disse fagene er å skape mer helhet og sammenheng i utdanningen og gjøre elevene bedre kjent med innhold og arbeidsmåter henholdsvis på videregående skole og som lærling i bedrift. Effekten av de nye fagene er det for tidlig å si noe om.

A. Bruk av insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen

Bruk av insentiver kan betraktes ut fra to synsvinkler. Enten insentiver som gjelder for alle elever og lærlinger eller insentiver som er målrettede for å rette på et problem som gjelder en bestemt gruppe eller område.

Insentiver som gjelder for alle elever og lærlinger kan få uheldige konsekvenser siden ressursinnsatsen kan vris i retninger som ikke er ønsket. Det er grunn til å tro at det er videregående skoler, lærebedrifter og utdanningsprogram som har den høyeste andelen elever fullfører og består som kommer best ut av en ordning med insentiver. Behovet for styrket økonomi antas imidlertid å være størst der hvor elever og lærlinger i størst grad avbryter opplæringen.

Innen fagopplæringen fantes det tidligere et ekstra tilskudd som skulle være et insentiv for lærebedriftene. Dette tilskuddet som ble kalt sikringstilskudd ble avviklet i 2002. Sikringstilskuddet var på kr 15 000,- (omtrent 25 % av et ordinært tilskudd) og ble utbetalt til lærebedriften som en bonus når lærlingen hadde avlagt og bestått fag- svenneprøve. En kan tenke seg at motivasjonen for å holde på lærlingen og jobbe aktivt for å avverge heving av lærekontrakt var sterkere med et slikt insentiv enn uten dette. Årsaker til at lærekontrakter heves kan være mange, og enkelte ganger kan en heving være resultat av flere årsaksforhold. I Sør-Trøndelag fylkeskommune har vi ingen holdepunkter for å si at avviklingen av sikringstilskudd har hatt negativ effekt med tanke på antall hevinger eller andelen fag-svenneprøver med bestått resultat.

Fylkesrådmannen kan ikke se at tiltaket vil ha god nok effekt og vil derfor advare mot forslaget med bruk av økonomiske insentiver. Fylkeskommunen har de samme interesser som statlige myndigheter i å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring. Hvis enkelte belønnes vil andre som ikke oppnår det samme kunne oppleve fraværet av insentiver som en straff.

Det kan ofte være komplekse årsaker til at elever og lærlinger avbryter opplæringen sin. Snarere enn å benytte gulrøtter ønsker fylkesrådmannen å støtte Karlsenutvalgets forslag om å utarbeide et nasjonalt gjennomføringskart. Et slikt gjennomføringskart vil gi godt grunnlag for å vite mer om hvorfor ungdom avbryter eller slutter i opplæring. Denne typen informasjon vil kunne bidra til mer effektive virkemidler rettet mot individet, heller enn å belønne skolen eller lærebedriften for at eleven eller lærlingen ikke slutter. Fylkesrådmannen mener at tiltakene må settes inn der problemet er, snarere enn å belønne der problemene ikke er.

Fylkesrådmannen merker seg at utvalget beskriver at forslaget skal gjennomføres innenfor gjeldende ressurser. Fylkesrådmannen mener at det bør forutsettes, hvis innføring, at forslaget med insentiver finansieres utenom dagens overføringer til fylkeskommunene.

Yrkesopplæringsnemnda støtter rådmannens anbefaling med 4 mot 3 stemmer.

B. Yrkesretting, særlig forslagene om at

- læreplanene i fellesfag gjennomgås slik at læreplanmålene egner seg for yrkesretting
- utarbeidelse av forpliktende veiledninger for yrkesretting

Fylkesrådmannen er positiv til yrkesretting som metode og er av den oppfatning at for mange elever er yrkesretting en forutsetning for å lykkes med fellesfagene. Dette for å skape relevans, mening og overføringsverdi til utdanningsprogrammet og programområdet.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har en desentralisert skolestruktur med flere små skoler som tilbyr mange utdanningsprogram. Et pålegg om yrkesretting av fellesfag vil trolig ha et økonomisk aspekt for fylkeskommunen siden dagens praksis med sammenslåing av grupper i fellesfagene kanskje ikke kan gjennomføres i samme utstrekning som i dag.

Det er flere sider knyttet til yrkesretting av fellesfagene. Et dilemma med yrkesretting er sentralgitte eksamener. En kan tenke seg at læreren vil havne mellom barken og veden. Er det intensjonen om at yrkesretting gir mer motiverte elever eller, vil det være det som læreren tror kan bli tema på en eksamen som legger føringer for undervisningen gjennom året?

En annen side ved for utstrakt bruk av yrkesretting er at det kan bli for store forskjeller på hva elever behersker i fellesfag tatt i betraktning at Karlsenutvalget foreslår at alle som har fullført videregående opplæring skal være studieforbereet.

Opplæringsloven og prinsipper for opplæringen legger klare føringer for skolens og lærebedriftens ansvar for å tilpasse opplæringen til den enkelte. I lys av Kunnskapsløftets intensjon om metodefrihet vil det være på tvers av dette viktige prinsippet å innføre forpliktende veiledninger for yrkesretting. Valg av undervisningsmetode bør være den profesjonelle lærers frihet.

Yrkesopplæringsnemnda støtter Karlsenutvalgets innstilling og ønsker forpliktende veiledninger for yrkesretting. Enstemmig vedtatt

C. Fylkeskommunens plikt til å tilby plasser til alle søkere til helse- og sosialfag

Tilbudet av elevplasser er avpasset det private næringsliv og offentlig sektors behov og kapasitet til å ta inn lærlinger. Det er ingen tvil om at særlig helse- og omsorgssektoren har et stort behov for arbeidskraft, og fylkesrådmannens holdning er at ulike virkemidler må tas i bruk for å møte denne utfordringen.

Fylkesrådmannen er skeptisk til statlige føringer om elevkapasiteten på enkelte utdanningsprogram og overprøving av fylkeskommunens skjønn om vurdering av behovet for elevplasser innen det enkelte utdanningstilbud.

Fylkesrådmannen er positiv til arbeid som gjøres for å øke rekrutteringen til områder med behov for faglært arbeidskraft. Den høye andelen av deltidsstillinger innen helse- og omsorgssektoren er noe som etter fylkesrådmannens erfaring får mange unge til å søke påbygging til generell studiekompetanse etter vg2. Dette viser at rekruttering er et ansvar for både utdanningstilbydere og lærebedrifter/arbeidsgiver, her representert ved kommunene.

Yrkesopplæringsnemnda støtter Sør-Trøndelag fylkeskommune sin anbefaling frem til siste setning. Yrkesopplæringsnemndas forslag er følgende: "Fylkeskommunen er positiv til arbeid som gjøres for å øke rekrutteringen til områder med behov for faglært arbeidskraft. Økt rekruttering til helse- og sosialfagene er et ansvar som krever en helhetlig innsats fra staten, fylkeskommunen og kommunene som lærebedrift/arbeidsgiver." Dette ble vedtatt mot to stemmer, da disse også ville ha med siste setning i fylkesrådmannens anbefaling.

D. Justering av lærlingtilskuddet

Det er lite kunnskap om eventuelle effekter av å øke tilskuddet. Fylkesrådmannen ønsker en nærmere utredning om hvorvidt dette er et treffsikkert virkemiddel for å bedre

gjennomføringen i videregående opplæring. Fylkesrådmannen forutsetter at dersom tilskuddet økes, må det fullfinansieres fra statens side. Et differensiert tilskudd vil medføre et betydelig administrativt arbeid for fylkeskommunen.

Yrkesopplæringsnemnda nedstemte Sør-Trøndelag fylkeskommune sin anbefaling og er enig i Karlsenutvalgets innstilling: ”Utvalget foreslår at lærlingtilskuddet justeres slik at det følger kostnaden for elever på yrkesfaglige utdanningsprogram i videregående skole.”

E. Ekstra tilskudd til lærebedrifter som tegner lærekontrakt med elever med spesielle oppfølgingsbehov

Lærebedrifter som tegner kontrakt med lærlinger eller lærekandidater har mulighet til å søke om ekstraordinært tilskudd. Dette gjøres i dag etter at kontrakt er inngått.

Fylkesrådmannen støtter forslaget. Fylkesrådmannen mener imidlertid at dagens ordning med vurdering av ekstra tilskudd først etter inngått lærekontrakt, er en ordning som ikke er fullgod. Dette begrunnes i den usikkerheten som bedriften står overfor om det innvilges ekstraordinært tilskudd. Fylkesrådmannen mener at det bør utformes ordninger som gir en større forutsigbarhet når det gjelder ekstra midler til lærlinger / lærekandidater med spesielle oppfølgingsbehov. Dette vil muligens lette formidlingen av denne gruppen.

Fylkesrådmannen forutsetter at dagens ordning med fullfinansiering av ekstraordinære tilskudd fra statens side blir videreført. Dette bør skje gjennom en styrking av fylkeskommunens rammer.

F. Alle elever som ikke får læreplass får rett til 2 års yrkesfaglig opplæring

Strykprosenten blant elever som fullfører fagutdanningen sin med vg3 i skole er vesentlig høyere enn for lærlinger. Når andre variabler elimineres er fortsatt sannsynligheten for å stryke på et vg3 i skole høyere enn for lærlinger. Dette indikerer at ett års opplæring i skole ikke er en fullgod erstatning for to år som lærling i en bedrift, og ordningen bør gjennomgås for å sikre elevene som går vg3 i skole reelle muligheter til å bestå fag- svenneprøven.

Fylkesrådmannen er imidlertid i tvil om en dobling av tiden til vg3 i skole alene er tilstrekkelig til å løse problemet. Opplæringen i skole må i tilfelle være praksisnær og lærebedrifter eller eventuelt andre bedrifter bør brukes som opplæringsarenaer. Konteksten knyttet til opplæring i skole og i en bedrift er ulike, og en økning av tiden i skole kan ikke tilføre elevene alt det en lærling får ta del i.

Fra bedriftenes side kan muligens styrking av vg3 i skole oppleves som en sovepute, og lærlingplass tilbys i løpet av skoletiden og ikke direkte etter vg2. Fra elevenes side vil antakelig 4 år som skoleelev for å få fag- svennebrev oppleves som lang tid.

Fylkesrådmannen forutsetter at dersom vg3 utvides til et 2-årig løp så må elevenes mulighet til studiefinansiering følges opp av lånekassen. Videre forutsettes det at fylkeskommunens økte utgifter ved et 2-årig vg3 løp dekkes fullt ut.

G. Dagens rådgivingsressurs doubles

Rådgiving i grunnskolen og særlig på ungdomstrinnet, er et viktig tiltaksområde for å bedre gjennomføringen i videregående opplæring. En styrking av karriereveiledningstjenesten slik at både ungdom og voksne som begynner på videregående opplæring er mer forberedt på den

utdanningen de starter på vil trolig øke gjennomføringsgraden. For skoleelever er det viktig å utnytte mulighetene som fagene utdanningsvalg og prosjekt til fordypning gir. Karriereveiledning bør ikke bare blir en oppgave for rådgiver, men for hele skolen.

Stortingsmelding 30 Kultur for læring beskriver et partnerskap for karriereveiledning. Tre fylkeskommuner har hatt en forsøksordning med et samarbeid mellom kommuner, fylkeskommune, NAV, universitet/høgskole og partene i arbeidslivet lokalt. Erfaringene fra de tre forsøksfylkene var i hovedsak positive, og fra 2006 var flere andre fylkeskommuner også i gang med å opprette partnerskap. Variasjonene mellom fylkene er stor og VOX anbefaler at det utarbeides nasjonale retningslinjer for partnerskap.

Fylkesrådmannen støtter forslaget om bedre rådgiving og en dobling av rådgivingsressursen fra dagens halve årsverk per 250 elever, men mener at måten rådgivingstjenesten organiseres på, bør være en lokal prioritering. En karriereveiledningstjeneste som spenner over forskjellige typer utdanningsinstitusjoner vil også komme voksne som søker råd i forbindelse med opplæring til gode.

Yrkesopplæringsnemnda støtter anbefalingen om at rådgivingsressursen fordobles, men ønsket at siste setning skulle strykes. ”Måten rådgivingstjenesten organiseres på, bør være en lokal prioritering” ble enstemmig strøket.

H. Opprettelsen av nasjonalt senter for karriereveiledning

Fylkesrådmannen mener at fylkeskommunene i samarbeid med universitet/høgskole, partene og NAV har gode muligheter til å finne en løsning og ser ikke behov for å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning.

Yrkesopplæringsnemnda stemte ned anbefalingen mot en stemme.

2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere

Området som omhandler fagskoleutdanning er som karrierevei er behandlet i utredningens avsnitt 6.4.

En mulighet til å sikre høyere kompetanse blant fagarbeidere er å foreta en generell utvidelse av videregående opplæring, men dette er problematisk av flere grunner påpeker Karlsenutvalget. For det første er ikke høyere kompetanse og mer spesialisering like nødvendig i alle fag, og det vil være kostbart og innføre et ekstra opplæringsår for alle. Med det store frafallet i yrkesfag er det heller ikke hensiktsmessig å innføre et lengre opplæringsløp for alle, men heller fokusere på at flere kan oppnå yrkeskompetanse.

Fagskoleutdanningen bygger på fullført videregående opplæring. Fagskoleutdanning er etter Karlsenutvalgets vurdering godt egnet til spesialisering som bygger på fag- svennebrev og i fag der arbeidslivet etterspør spisskompetanse. Med et omfang på et halvt til to år kan ulike fagskoletilbud ha ulik lengde etter behov. Utvalget foreslår at faglig spesialisering som ikke finner sin plass innenfor videregående opplæring som hovedregel skal gis som tilbud i fagskolen.

A. Satsing på fagskoleutdanningen og organisering av denne

Fylkesrådmannen støtter tiltak for å styrke og reddykke fagskoleutdanningen. En forutsetning er at dette blir tilbud knyttet til det offentlige utdanningssystemet og at det ses i sammenheng med overgang mellom videregående skole og universitet/høgskole.

Fagskolen som en videre karrierevei kan være viktig for rekruttering til yrkesfaglige utdanningsprogram.

B. Økt offentlig finansiering av fagskoleutdanningen

Fylkesrådmannens mening er at fagskoletilbudene bør finansieres som en del av det offentlig utdanningstilbudet. Antall studenter i fagskolen varierer gjerne med etterspørselen etter arbeidskraft. Med få studenter vil det være en utfordring å kunne opprettholde en bredde i fagskoletilbudet. Fylkesrådmannen mener at finansiering av fagskolen bør ta høyde for dette.

3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning

Området som omhandler overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning er behandlet i utredningens avsnitt 6.4.

Med økende krav til kompetanse og raskere omstillinger for fagarbeidere blir det viktig å finne gode etter- og videreutdanningsmuligheter. Fagskoleutdanning er en mulig vei, men det er også viktig å skaffe gode overgangsmuligheter til videreutdanningstilbud ved høyskoler og universitet.

A. Utbygging av Y-veien til flere fagområder

Y-veien er et tilbud ved Høgskolen i Telemark og gjelder innenfor elektrofagene. Personer med fagbrev innenfor elektrofag kan søke om direkte opptak til ingeniørstudie ved Høgskolen. Erfaringene med studenter som er tatt opp etter denne ordningen er svært positive og Y-veien er utvidet til å gjelde også andre fag.

Karlsenutvalget anbefaler en utvidelse av Y-veien til å gjelde også andre fagområder og Fylkesrådmannen anser Y-veien som en ordning hvor den enkelte profesjonsutdanning selv har kvalitetssikret forkunnskapene til kommende studenter og støtter derfor forslaget.

B. Sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering

Dagens regel for realkompetansevurdering ved inntak til høyere utdanning er 25 år. For fagarbeidere mener fylkesrådmannen at det ikke bør være til hinder å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering ved inntak til høyere utdanning. Det bør imidlertid sikres tilstrekkelig med arbeidserfaring etter avlagt fag- svenneprøve.

C. Alle som har fullført videregående er generelt studieforberedte uavhengig av utdanningsprogram

Fylkesrådmannen synes det er noe uklart hva Karlsenutvalget mener med at alle skal være generelt studieforberedt. Det er interessant at personer som har fullført og bestått videregående opplæring og som er motivert for høyere utdanning gis mulighet til det uten påbyggingskurs. Samtidig beskrives det at hvis enkelte føler behov for det, så skal

muligheten til å ta fellesfag være rettighetsfestet. Hvem skal i tilfelle avgjøre om en person trenger påbygging i ett eller flere fellesfag?

Fylkesrådmannen mener prinsipielt at kravet til fremtidens studenter ikke må forringes og at utdanningsprogrammene som gjør elever studieforberedt eller studiespesialisert fortsatt er best egnet til å gjøre elevene forberedt på studenttilværelsen. En mulig utfordring ved studieforberethet uavhengig av utdanningsprogram er også tilgangen på læreplasser hvis en tenker seg at dette kan øke søkningen til yrkesfaglige utdanningsprogram.

Yrkesopplæringsnemnda gikk enstemmig mot Sør-Trøndelag fylkeskommune sin anbefaling.

D. Rett til å ta kurs i fellesfag etter oppnådd fag- svennebrev

Lovfesting av retten til å ta kurs i fellesfag etter fag- svenneprøve vil etter fylkesrådmannens skjønn motivere flere til å inngå lærekontrakt og fullføre yrkesutdannelsen før et eventuelt påbyggingskurs.

4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse

Området som omhandler tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse behandles i utredningens avsnitt 6.5.

Arbeidslivet vil ha behov for økt tilgang på arbeidskraft i årene som kommer. Karlsenutvalget mener at opplæring som bidrar til at flere voksne som i dag ikke deltar i arbeidslivet må bli yrkesaktive. Flere voksne med svak tilknytning til arbeidslivet trenger ny og oppdatert utdanning for ikke å falle helt ut av arbeidslivet. Opplæring av innvandrere for å kvalifisere for norsk arbeidsliv er også nødvendig.

A. Motivasjonsordninger

Fylkesrådmannen støtter forslaget om motivasjonsordninger og vil særlig understreke behovet for å styrke disse lokalt.

B. Ordninger for finansiering av livsopphold for voksne

Fylkesrådmannen vil peke på at dette er kostnadskrevende, men at ordningene gjennom Lånekassen kanskje ikke er tilpasset voksnes livssituasjon godt nok. Motivasjonen for å ta utdanning for å skulle betjene studielån i etterkant vil kanskje være lav.

C. Nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring

Fylkesrådmannen stiller spørsmål til hvordan dette er tenkt gjennomført i praksis, og vil samtidig peke på arbeidet som VOX har koordinert på feltet gjennom flere år.

Yrkesopplæringsnemnda vedtok enstemmig å stryke første setning i Sør-Trøndelag fylkeskommune sin anbefaling og vedtok følgende: Fylkeskommunen vil peke på arbeidet som VOX har koordinert på feltet gjennom flere år, og at dette videreføres.”

5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen

Området som omhandler tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen behandles i utredningens avsnitt 6.6.

Karlsenutvalget ønsker at arbeid med læringsutbytte og gjennomføring av videregående opplæring skal prioriteres i arbeidet med kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. De foreslår at sentrale myndigheter tar initiativ til utvikling av konkrete indikatorer og kvalitetsutviklingsverktøy på områdene: Læringsutbytte og gjennomføring, samarbeid mellom skole og bedrift, undervisning i fellesfagene, lærer- og instruktørkompetanse, elev- og lærlingvurdering og læringsmiljø. Videre foreslås det at læringsplakaten brukes som rammeverk for nasjonal kvalitetsutvikling, og at den kobles til læreplaner for fag i utformingen av kvalitetsindikatorer.

A. Utvalgets prioritering av innsatsområder og videreutvikling av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem

Fylkesrådmannen støtter et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen.

B. Bruk av tilsyn som grunnlag for kvalitetssikring av fag- og yrkesopplæringen

Fylkesrådmannen aksepterer at staten har behov for å føre tilsyn med hvordan kommuner og fylkeskommuner driver opplæringsvirksomhet. Samtidig vil fylkesrådmannen uttrykke skepsis til hvorvidt mer tilsyn i seg selv vil medføre kvalitetsforbedring. Det bør diskuteres grundig hvor grensen mellom regulering og profesjonalitet går. Profesjonene må ikke fratras muligheten til å utvise profesjonelt skjønn.

Yrkesopplæringsnemnda nedstemte fylkeskommunens anbefaling. Yrkesopplæringsnemnda fattet følgende vedtak: "Yrkesopplæringsnemnda støtter arbeidet med å sikre en bedre kvalitet i fagopplæringa, og vil her særlig støtte de fem siste forslagene i innstillingen. Tilsyn og Fylkesmannens rolle er av avgjørende betydning for rettssikkerheten rundt denne opplæringen her i landet. Et kvalitetssikringssystem og momenter rundt kvalitetsutvikling vil være en gjennomgående faktor for ei fagopplæring for framtida, og at man da foreslår å satse på kvalitetsutviklingsverktøy på områdene læringsutbytte, samarbeid mellom skole og lærebedrift, undervisning i fellesfagene på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, lærer- og instruktørkompetanse, elev- og lærlingvurdering og læringsmiljø, vil nok treffe de sentrale oppgavene for opplæringa."

C. Styrking av kompetansen om fag- og yrkesopplæringen hos Fylkesmannen

Fylkesrådmannen ser ikke behov for å prioritere dette i en tid der ressursene bør prioriteres mot tiltak direkte knyttet til elevene og lærlingenes læring. Det forventes at Fylkesmannen har kompetanse på tilsyn.

Yrkesopplæringsnemnda nedstemte Sør-Trøndelag fylkeskommunes anbefaling.

6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere

Området som omhandler tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere behandles i utredningens avsnitt 6.7.

Det stilles nye krav til kompetanse hos yrkesfaglærere blant annet på grunn av ny struktur og nye læreplaner i Kunnskapsløftet, samtidig som det ikke utdannes nok lærere til å dekke morgendagens behov. Karlsenutvalget foreslår at høgskolene må utvikle tilbud for

yrkesfaglærerutdanninger, både som heltids- og deltidsstudier. Videre bør det opprettes masterstudier i for yrkesfaglærer i alle utdanningsprogram.

Store og raske endringer i arbeidslivet medfører at yrkesfaglærere har stort behov for regelmessig faglig oppdatering. Ikke minst vil god kontakt med lokalt arbeidsliv og bransjer være viktig.

Instruktørene i lærebedrifter skal ha den faglige kompetansen som er nødvendig for opplæring av lærlinger i det aktuelle faget. Det er lite kunnskap om hvilken kompetanse instruktørene har, og det er lite systematisk kunnskap om hvilke behov for kompetanseheving de har. Fra og med 1990-årene har instruktørene fått tilbud om kurs i regi av fylkeskommunene, men de har ingen plikt til å delta på slik skolering. Karlsenutvalget mener at kravet til veilederkompetanse hos instruktørene må styrkes, og at tilbudet om kompetanseheving utbygges.

A. Opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram

Lærere og instruktører er en viktig faktor for elevers og lærlingers læring. For å sikre kvalifiserte yrkesfaglærere i fremtiden er det viktig at utdanningen kan tas både på heltid og deltid, slik at studier kan kombineres med jobb. Karlsenutvalget påpeker at mange skoler sliter med å rekruttere kvalifiserte yrkesfaglærere allerede. Opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram støttes av fylkesrådmannen.

B. Tydeligere ansvar for fylkeskommunen for å tilby etterutdanning og lærernes plikt til å delta

Fylkesrådmannen mener at dette punktet allerede er ivaretatt på en god måte gjennom Opplæringslovas § 10-8 Kompetanseutvikling.

Yrkesopplæringsnemnda stemte ned Sør-Trøndelag fylkeskommunes forslaget til anbefaling mot en stemme.

C. Kravene til veilederkompetanse hos instruktørene styrkes

Fylkesrådmannen er av den oppfatning at kravene til instruktørenes kompetanse i lærebedriftene bør styrkes. Hovedmodellen beskriver et opplæringsløp hvor to år foregår i skole og de to siste i en lærebedrift. Det er da rimelig at det er formalkrav til kompetanse hos både lærere i skolen og instruktører i lærebedriftene.

En utfordring blir å finne frem til målrettede tiltak for kompetanseheving i lærebedriftene. En kan se for seg at partene i arbeidslivet vil være viktige samarbeidspartnere i dette arbeidet. Forskning på feltet viser at det som foregår av kompetansehevingstiltak rettet mot instruktørene er litt tilfeldig. Både opplæringskontor, fylkeskommunene, privat tilbydere og universitet og høyskoler er aktører på markedet med etter og videreutdanningstilbud til gruppen.

Fylkesrådmannen støtter forslaget om å styrke kravene til veilederkompetanse hos instruktører.

D. Stipendordninger og lønnskompensasjonsordninger

Fylkesrådmannen mener at utdanningsfinansiering er statens ansvar. Andre og mer spesielle kompetansehevingstiltak avtales gjennom tarifforhandlinger.

På den annen side vet vi erfaringsmessig at mange instruktører velger bort kurs da det medfører et økonomisk tap for arbeidsgiver. Ved å dekke tapt arbeidsfortjeneste vil kanskje flere delta på kurs. Hvis fylkekommunen skal dekke tapt arbeidsfortjeneste for å delta på instruktørkurs må kostnaden kompenseres gjennom overføring til fylkeskommunene.

Yrkesopplæringsnemnda nedstemte fylkesrådmannens forslag til anbefaling.

E. Hospiteringer for personale i skole og arbeidsliv

Felles møtearenaer og nettverksbygging på flere plan er et viktig satsingsområde for kompetanseheving i Kunnskapsløftet. Hospiteringsordninger i skole og arbeidsliv er i tråd med dette og fylkesrådmannen støtter forslaget.

7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen

Området som omhandler tiltak for mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæring behandles i utredningens avsnitt 6.8.

A. Etablering av ett eller flere forskningssentre for forskning på fag- og yrkesopplæring og organisering av dette

Karlsenutvalget er av den oppfatning at forskningsmiljøene innenfor fag- og yrkesopplæring er små og fragmenterte og at det mangler forskningsbasert kunnskap om en rekke forhold knyttet til fag- og yrkesopplæring.

Videre peker utvalget på at det trengs mer kunnskap om betydningen av lærerens og instruktørens rolle innfor fag- og yrkesopplæringen, særlig siden St.meld. nr.31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* understreker at samspillet mellom elev/lærling og lærer/instruktør er den viktigste enkeltfaktoren for læring.

Fylkesrådmannen mener det er svært viktig med proaktiv, systematisk og målrettet forskning på fag- og yrkesopplæring for å få mer kunnskap om årsakssammenhenger og konsekvenser knyttet til bedre gjennomføring i videregående opplæring.

Fag og yrkesopplæring er et komplekst system som har enkelte likheter med skole fordi både skole og lærebedriftene i systemet driver med opplæring. Fagopplæringssystemet er imidlertid tuftet på en annen tradisjon en skoleverket og kan for utenforstående virke innfløkt og kanskje ganske uoversiktlig. Forskning på fag og yrkesopplæring har en tendens til å velges bort av skoleforskere og det velges heller ikke av arbeidslivs- og organisasjonsforskere.

Fylkesrådmannen er av den oppfatning at forskning på fag- og yrkesopplæring kan være et eget programområde for Forskningsrådet og støtter ikke etableringen av egne sentre for dedikert forskning.

Yrkesopplæringsnemnda nedstemte fylkesrådmannen anbefaling. Yrkesopplæringsnemnda fattet slik vedtak: "Det er et stort behov for mer forskning og dokumentasjon av fagopplæringen. Dette er et gjennomgående element for alle deler av opplæringen, og er ikke bare et tiltak i seg selv. Forskningen på området er mangelfull, og for å kunne utvikle og styrke ei fagopplæring som er robust nok til å møte framtida, må valgene som treffes for

organisering, tilgjengelighet og innhold baseres på kunnskap fra forskning og ulike kilder for dokumentasjon.”

8. Mer internasjonalisering

Området som omhandler mer internasjonalisering behandles i utredningens avsnitt 6.9.

A. Styrke den norske deltakelsen i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid

Karlsenutvalget tegner et bilde av et stadig tettere samarbeid på tvers av landegrensene og et økt behov for bevissthet og kunnskap om egne verdier, tradisjoner og kultur. Denne bevisstheten er grunnleggende for å delta i internasjonalt samarbeid som gjelder utdanningspolitikk. Fylkesrådmannen støtter forslaget om styrket norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.

B. Etablering av tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører

Fylkesrådmannen henviser til at det finnes flere tilskuddsordninger i dag, som for eksempel Leonardo, og støtter en økt satsning på området.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Fylkesrådmannen anbefaler følgende høringssvar på Karlsenutvalgets innstilling.

1. Bedre gjennomføring

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke forslaget om økonomiske insentiver for å bedre gjennomføringsgraden.
- B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter ikke innføring av forpliktende veiledninger for yrkesretting. Valg av undervisningsmetode bør være den profesjonelle lærers frihet.
- C. Sør-Trøndelag fylkeskommune er positiv til arbeid som gjøres for å øke rekrutteringen til områder med behov for faglært arbeidskraft. Økt rekruttering til helse- og sosialfagene er et ansvar som krever en helhetlig innsats fra staten, fylkeskommunen og kommunene som lærebedrift/arbeidsgiver. Fylkesrådmannen er imidlertid skeptisk til statlige føringer om elevkapasiteten på enkelte utdanningsprogram og overprøving av fylkeskommunens skjønn om vurdering av behovet for elevplasser innen det enkelte utdanningstilbud.
- D. Sør-Trøndelag fylkeskommune kan ikke se at det foreligger dokumentasjon om hvilken effekt økt lærlingtilskudd har for gjennomføringsgraden og støtter derfor ikke forslaget.
- E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om ekstra tilskudd for elever med særskilte behov. Fylkesrådmannen mener imidlertid at dagens ordning med vurdering av ekstra tilskudd først etter inngått lærekontrakt, er en ordning som ikke er fullgod, og det bør derfor utformes ordninger som gir en større forutsigbarhet for lærebedriftene.
- F. Sør-Trøndelag fylkeskommune er i tvil om en dobling av tiden til vg3 i skole alene vil bedre gjennomføringsgraden. Opplæringen i skole må i tillegg være praksisnær og samarbeidet mellom lærebedrifter eller eventuelt andre bedrifter bør styrkes. Fylkesrådmannen forutsetter at dersom vg3 utvides til et 2-årig løp så må elevenes mulighet til studiefinansiering følges opp av lånekassen.

- G. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om bedre rådgiving og en doubling av rådgivingsressursen. Måten rådgivingstjenesten organiseres på, bør være en lokal prioritering.
 - H. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunene i samarbeid med universitet/høgskole, partene og NAV har gode muligheter til å finne en løsning og ser ikke behov for å opprette et nasjonalt senter for karriereveiledning.
2. Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter tiltak for å styrke og rendyrke fagskoleutdanningen. En forutsetning er at dette blir tilbud knyttet til det offentlige utdanningssystemet og at det ses i sammenheng med overgang mellom videregående skole og universitet/høgskole.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt finansiering av fagskoletilbudet. Fagskoletilbudene må finansieres som en del av det offentlig utdanningstilbudet.
 3. Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæring til fagskoleutdanning og høyere utdanning
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser Y-veien som en ordning hvor den enkelte profesjonsutdanning selv har kvalitetssikret forkunnskapene til kommende studenter og støtter derfor forslaget.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering ved inntak til høyere utdanning.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune synes det er noe uklart hva Karlsenutvalget mener med at alle skal være generelt studieforberedt. Fylkesrådmannen mener prinsipielt at kravet til fremtidens studenter ikke må forringes og at utdanningsprogrammene som gjør elever studieforberedt eller studiespesialisert fortsatt er best egnet til å gjøre elevene forberedt på studenttilværelsen.
 - D. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter lovfesting av retten til å ta kurs i fellesfag etter fag- svenneprøve. Etter Fylkesrådmannens skjønn vil dette motivere flere til å inngå lærekontrakt og fullføre yrkesutdannelsen før et eventuelt påbyggingskurs.
 4. Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å innføre motivasjonsordninger for å få flere voksne med yrkeskompetanse. Slike ordninger bør styrkes lokalt.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune anser at ordningene gjennom Lånekassen kanskje ikke er tilpasset voksnes livssituasjon godt nok. Fylkesrådmannen mener at voksnes livsopphold bør vurderes nærmere for at flere voksne skal motiveres for å ta utdanning.
 - C. Sør-Trøndelag fylkeskommune kan ikke se hvordan innføring av nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne er tenkt gjennomført i praksis. Fylkesrådmannen vil peke på arbeidet som VOX har koordinert på feltet gjennom flere år.
 5. Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen
 - A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter innføring av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for fag- og yrkesopplæringen.
 - B. Sør-Trøndelag fylkeskommune ser statens behov for å føre tilsyn med hvordan kommuner og fylkeskommuner driver opplæringsvirksomhet. Samtidig vil

Fylkesrådmannen uttrykke skepsis til hvorvidt mer tilsyn i seg selv vil medføre kvalitetsforbedring. Det bør diskuteres grundig hvor grensen mellom regulering og profesjonalitet går.

- C. Sør-Trøndelag fylkeskommune ser ikke behov for å prioritere økte ressurser til tilsyn i en tid der ressursene bør prioriteres mot tiltak direkte knyttet til elevene og lærlingenes læring.

6. Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram. For å sikre kvalifiserte yrkesfaglærere i fremtiden er det viktig at utdanningen kan tas både på heltid og deltid, slik at studier kan kombineres med jobb.
- B. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at fylkeskommunens ansvar for å tilby kompetanseutvikling for lærere allerede er ivarettatt på en god måte gjennom Opplæringslovas § 10-8.
- C. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om å styrke kravene til instruktørens kompetanse i lærebedriftene.
- D. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener at utdanningsfinansiering er statens ansvar. Andre og mer spesielle kompetansehevingstiltak avtales gjennom tarifforhandlinger.
- E. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om hospitering av personale i skole og arbeidsliv. Felles møtearenaer og nettverksbygging på flere plan er et viktig satsingsområde for kompetanseheving i Kunnskapsløftet.

7. Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener det er svært viktig med proaktiv, systematisk og målrettet forskning på fag- og yrkesopplæring for å få mer kunnskap om årsakssammenhenger og konsekvenser knyttet til bedre gjennomføring i videregående opplæring. Fylkesrådmannen kan allikevel ikke finne grunnlag for at det etableres nye egne sentre for dedikert forskning.

8. Mer internasjonalisering

- A. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om styrket norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.
- B. Sør-Trøndelag fylkeskommune støtter forslaget om økt satsing på tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører.

Sør-Trøndelag Fylkeskommune forutsetter at forslagene som innebærer økt bruk av økonomiske ressurser dekkes av staten i sin helhet, og gjennomføres med økte rammer der hvor oppgavene tilligger fylkeskommunen. Det vises her til fylkesrådmannens vurderinger i saksutredningen.